

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Cap. I. Susceptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

minis inter contractus & ultimas voluntates est, quia in voluntatibus ultimis ob earum fauorem plenior interpretatio fieri debet quam in contractibus. *reg. 12. junct. gl. ff. de Reg. jur.* atque in contractibus sibi imputare debet stipulator, quod obligationem, quam imponere voluit, non magis expresserit, *l. Veteribus. 39. ff. de pact.* Sed quid si Titius habens duos equos, promiserit alterutrum tibi dare, & ante promissionem impletam sine morâ aut culpa promissoris, unus eorum moriatur, debetne alterum dare? Resp. Affirmatiuè. *ex l. Stichum. 95. §. v. ff. de solut. l. 12. §. Scavola. ff. de eo quod certo loco.* Excipe I. Nisi vnus ex equis promissis, ab eo qui eligendi jus habebat, electus fuerat, tum eo mortuo liberatur promissor. *cit. l. Stichum;* nam id generatim verum est, vt si res casu pereat, eius damno pereat, cui in specie debetur. Dico si casu pereat, secus si culpa seu mora culpabili creditoris. Excipe II. cum *gl. in cit. §. Scavola. in Molin. l. c.* si vna ex rebus sub disiunctione debitis, ita vt in promissoris electione esset, alterutram dare, absque eius culpa pereat, quo in casu satisfacet promissor præstando eiusdem æstimationem *l. Cum rebus. 47 §. Sed si Stichus. ff. d. l. 1.*

4. Nota II. Si quis eum qui promissit certo loco se soluturum, alibi conveniat, tenebitur ad id quod interest debitori solutionem in alio loco fieri, quam constitutum erat, quandoquidem non in omnibus locis idem rerum pretium est, aut pecuniæ æstimationo, ita etiam habetur in *l. 1. & 2. ff. de eo, quod certo loco. & §. Plus autem. Institut. de actionibus.* Verumtamen hæc non est proprie pœna hujus cap. cum id ex rei natura na-

scatur, ut si debitor alibi soluere iubeatur, quam promiserat, ratio habeatur eius, quod interest; quamobrem distingui debet, aut enim justam causam actor habet in alio loco petendi, si videlicet debitor in loco constituto nunquam reperiatur, aut contineri facile non possit, tum vbiq; terrarum vtili actione conueniri poterit, ita tamen vt ratio habeatur, tam ex parte creditoris, quam debitoris, quatenus eorum interest, quod alio loco solutio fiat. *l. 2. ff. de eo, qui certo & c.* aut non habet justam causam alibi petendi, tunc non tantum ad interesse tenebitur, sed etiam ad expensas litis, cum pœnam plus petentis incurrat. Sed quid, si quod alibi promissum est, solui petatur in loco domicilii? videtur id concessum ex lege *Hares. §. vlt. ff. de iudic.* Resp. *Jo. Fab. & Mysing. cit. §. Plus autem;* posse quidem conueniri in loco domicilii, sed factâ mentione loci, in quâ solutio destinata erat, ita vt si inter sit debitori, alibi potius solui, habeatur ratio vilitatis seu inter esse.

Nota III. Si quis tempore plus petat, videlicet ante diem definitum, vel ante impletam conditionem, v. g. si quidpiam promissum sit sub conditione nuptiarum, ita puniri debet, vt tempus quatenus ab ipso præuentum est, in odium eius duplicetur, vt si duobus mensibus actionem anticipauit creditor, quatuor mensibus à iudicio huius causæ absistere cogatur, si Reus conuentus actionem eius excludere velit dilatoriè, si autem peremptoriè, ita vt sinat iudicem sententiam ferre, tum eam ita moderari debet, vt solutio seu executio sententiæ non fiat, nisi duplicato illo tempore elapso. Sic docet *Innoc. hic. & Panorm. n. i 2. & 14.*

TITVLVS XII.

DE CAUSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS.

Cap. I.

Susceptis.

PARAPHRASIS.

Felix, illustris Siculus conquectus est S. Gregorio

gorio Pontifici, quod actores Ecclesie Syracusanæ possessiones eius iniuste occuparint, petitque se restitui. Sed Gregorius respondit, iudices à partibus eligendos esse, qui de utraque tum momenti seu possessionis, tum proprietatis causa cognoscant, cum ita Cæsareis legibus definitum sit, & se parte alterâ inauditâ judicare haud possit. Ita habetur in *l. 7. registri epistolarum indict. 2. epist. 100. ad Felicem & epist. 101. ad Joan. Syracusanum Episc.*

S Y M M A R I U M.

1. Apud eundem iudicem causa proprietatis & possessionis tractari debent.
2. Parte absente, & non citatâ judicare, ne Principi quidem concessum est.
3. Nisi causa notoria sit, aut periculum sit in mora.
4. Mandata sine clausula justificatoria data in quibus casibus valeant.
5. Quodnam sit discrimen mandati cum vel sine clausula justificatoria dati.

NOTA I. Causa proprietatis seu Domini & possessionis apud eundem iudicem tractari debent. Ita habetur in *l. Nulli. de iudiciis. vbi dicitur, quod causæ continentia, seu causa plures partes vel quæstiones in se continens, diuidi non debeat, & puniendum esse, qui alium super causa possessionis, & alium deinde super proprietatis quæstione iudicem postulauerit, Ratio reddi debet, vt causa citius expediatur, nam qui de possessione cognouit, facilius proprietatis causam definit.*

NOTA II. Ne principi quidem concessum est iudicare parte absente & non citatâ, quia jus se defendendi atque ad obiecta respondendi, cuiuslibet naturali ac gentium iure competit, ut habetur in *Clement. Pastoralis. 6. Ceterum, de sentent. & re iudic. Vbi tamen exceptionem posui ex communiore sententia, quod iudex præsertim supremus in causa notoria, & si periculum in mora sit, procedere possit ad sententiam ferendam eiusque executionem, non præmissâ*

citatione, nam idem præmitti ordinariè debet, ne Reo se defendendi jus auferatur, quæ ratio cessat, si notoriè constat, nullam ei defensionem competere, videlicet si & factum notorium sit, & iniustitia, seu prohibitio facti.

Corollarium. Licet ordinariè mandata, quæ dantur sine clausula justificatoria, parti transmissa non valeant, nec obligent ad executionem, cum iudex ab executione incipere non debeat, sed partium citationem, causæque cognitionem præmittere. *l. 1. De Execusione rei iudic. l. Nequaquam, §. Vbi decretum. ff. De offic. Proconsulis.* Excipi tamen debet, si tale factum sit, quod nullâ tergiversatione celari, nullâque excusatione justificari possit, nam quod aliquo præsentem & invito fieri potest, idem quoque fieri potest eo absente aut ignorante. *l. Ergo 4. principio. junct. gl. marginals. ff. de fidei commiss. libertatibus: ff. de Reg. jur. & Reg. 27.* Atqui in dicto casu facti notoriè illiciti Reus condemnari potest, etsi præsens quomodocumque contradicat vel se defendat, ego etiam absens potest. Alios casus decernendi mandata sine clausula, videbis apud *Gailium. l. 1. Obseru. 13. Mandatum de mandat. judicial. l. 2. c. 11. Tillmannum de Benignis, Pentecost. 2. observationum Camer. obseru. 31,* qui tamè fermè ad unum casum referri possunt, si periculum in mora sit, quia damnum quod timetur, nisi statim succurratur, postea irreparabile erit, ut si aliquis vitæ innocentis infidietur, alimenta alicui debita neget, silvam arboribus excindendis devastet, vel si de religione, publica pace, & tranquillitate conferuanda agatur, & ita notauit *gl. Magna ex fafone in l. De pupill. 5. §. Si quis rimos. ff. De novi operis nunt.* quoties enim est periculum in mora, recedere licet à regulis iuris communis. Pro pleniore huius rei intellectu. Adverte frequens esse, ut pars, quæ iniuriam aut vim patitur, à iudice impetret mandatum contra molestantem, aut iniuste possidentem, etiam antequam is citatus sit, videlicet ad celeriore causæ expeditionem, præsertim si periculum in mora sit. Et est duplex mandatum, unum cum clausula

5 justificatoria, alterum mandatum sine clausula. Discrimen est, quod illud relinquit parti potestatem justificandi causam suam, seu rationes ac defensiones intra certum terminum afferendi, cur mandato parere non debeat iuxta formam quam indicat *gl. fin. in o. Ex parte 23. De verborum signific.* Mando tibi ut rem ablatam restituas, captivum liberum relinquant, ab ædificatione desistas, ædificata destruas, aut si eâ re te gravari existimas, intra octo dies, numerandos ab eo quo has literas acceperis, te sistas, & defensiones proponas, alioquin siue veneris siue non veneris, nisi mandatum executus fueris, incidas in talem pœnam: quod si pars, cui ita mandatum, rationes relevantes judici probaverit, tum ipsa absoluitur revocato mandato; sin autem rationes suas non justificaverit judici, tum prius illud mandatum firmum manet, sicuti & pœna decreta, nisi paruerit intra terminum vel antea ipsi præfixum, vel tunc de nouo præfigendum. Videatur *Gail. l. 1. obseru. 19. Min. dan. l. 2. c. 7.* Mandatum sine clausula justificatoria, est, quo aliquid sub pœna decreta præcipitur, non relicta potestate afferendi rationes, cur mandato paritum non sit, sed tantum afferendi rationes, cur pœna iniusta non sit. Exemplum: Mando vobis Consul & Senatores, ut ædificium quod in Solo alieno spretâ monitione & denuntiatione à Domino loci factâ exstruxistis, cum id factum vestrum notoriè iniustum sit, ac nulla ratione justificari queat; mox ut has literas acceperitis, destrui curetis sub pœna 12. marcarum auri; insuper vocamus vos peremptoriè ad 16. diem Aprilis, in quo comparere debeatis, & fidem facere de præterita monitione ac obedientia. Sin autem mandato non obtemperastis, ut appareat vos in pœnam incidisse, aut rationes afferatis relevantes, quare ad declarationem pœnæ procedendum non sit. Et talis quidem formula obseruatur, si aliquid agi mandetur, sin autem mandatum inhibitorium sit, de non offendendo, non arrestando, tum citatione opus non est ad ostendendam partitionem & obedientiam, sed postquam mandatum

contumaciter spretum fuit, tum citatio fieri potest ad videndum declarandumque pœnam incursum esse. Quae de re *Mindanus cit. l. 2. c. 10. n. 5.*

CAPITVLVM II.

Ad vltimum.

PARAPHRASIS.

Titius agebat contra Caium in causa possessionis adipiscendæ, & simul petitorium admiscebat, (dicens & probare paratus) sibi jus proprietatis cõpetere, Papa utraq; causam possessorij & petitorij iudicibus delegauit, ut parcerent partiû sumptibus & expensis, allegationes & testium depositiones super utroque iudicio permixtim exceperunt, sed cum viderent testificationes super petitorio esse magis intricatas, visum fuit, ut prius examinatis testificationibus super possessorio secundum eas pronuntiarent, postea verò resumerent causam petitorij. Querebant num id facere potuerint? Resp. Cælestinus III. Rectè ita procedi, cum iure Ciuili id expressum reperiatur.

SUMMARIVM.

1. Quid sit petitorium & possessorium iudicium, & hoc quotuplex?
2. Quot modis concurrere possint petitorium & possessorium iudicium?

ADverte 1. Quod iudicium aliud est petitorium de dominio seu proprietate rei, aliud verò est possessorium, seu de possessione. Iudicium possessorium est triplex, vel enim instituitur causa adipiscendæ possessionis, ut si hæres cupiat se mitti in possessionem rerum hæreditariarum, quas alius possidet, interdicto quorum bonorum, aut legatorum. §. *Sequens. Instit. de interdicitis.* Huc etiam spectat interdictum Saluanum, quod datur locatori seu Domino ad recipiendam possessionem rerum pro solutione pensionis sibi obligatarum. §. *Interdictum. Instit. eodem.* Vel instituitur causa restituendæ pos-